

omenjamo le jedno stvar. Med premičnico Martom in Jupitrom je veliko manjših premičnic, katere zovejo asteroide. Lani so jih našli s fotografijo okoli 26, med katerimi seveda še niso vsi popolnoma trdni ali zares novi. Po fotografiji izračunajo tudi, kako se premikajo.

Tako je fotografija jako pomogla, da se je zvezdoznanstvo razširilo. Poročali smo že, kako hočejo velike zvezdoglednice fotografovati celo nebo in tako določiti vse znatne zvezde. To bode ogromno delo, kakoršnega se še ni lotila nobena veda.

J. N.

Kuhinjski ščurek. O tem nadležnem mrčesu so sploh mislili, da je iz Azije doma in da pohaja po naših kuhinjah šele kakih 200 let. Pri Velikem Bornholtu (v Schleswig-Holsteinu) pa so našli v šoti (interglacialnega izvora) fosilne ostanke — kakor trde — našega ščurka. Potemtakem se ta gost ni prišel k nam gret iz Azije, ampak je evropski domačin.

J. N.

Kdaj se najbolje poseka drevo? Naši gospodarji imajo bolj ali manj trdna pravila, kdaj naj se poseka drevo, da je les trden. Vendar se ravnajo rajši po priliki in potrebi, kakor po onih pravilih.

Napravili so razne poskušnje. Posekali so jednaka drevesa konec grudna, konec prosinca, konec svečana in konec sušca. Pokazalo se je, da je bil najkrepkejši tisti les, ki je bil posekan konec grudna; v prosincu posekani je bil za 12% slabši, v svečanu posekani za 20%, v sušcu posekani za 38% slabši, nego posekani v grudnu. Tudi se je pokazalo, da se je ohranil v grudnu posekani les več kakor dvakrat dalje v tleh, kakor pozneje posekani. V obče je les najboljši v vsakem oziru, če posekaš drevo proti koncu grudna. Torej ni napačno, če si naši gospodarji zapomnijo to pravilo in po njem ravnajo.

J. N.

Turpin in Dowe. Kakšen je današnji čas, zakaj se trudi in peha, kažeta najbolj izumitev Turpinova in Doweetova.

Turpin, Francoz, je izumil melinit, t. j. neko razstreljivo, kateremu se ne ubrani niti najtrdnjša posadka. „Ako se melinitna krogla ucepi v zemljo, na kateri stoji sovražno zidovje, razprši se v nič, kakor peščica suhega pepela“, tako je dejal pred leti na čelu svoje, tedaj o tej stvari izšle, brošure. On misli, da je najbolje sredstvo proti vojskam tako razstreljivo, kakoršnega se ni možno braniti.

Prus Dowe pa je izumil oklop, katerega ne prodere nobena morilna krogla. Poskušali so moč tega oklopa s tem, da so streljali v Doweeta. Četudi bi bila krogla prebila več palcev debelo desko, njegovega oklopa se ni prijala.

F.

Kako zdravo je kajenje. Dr. Brodnar je preiskoval 123 bolnikov 18 — 78 let starih. Izmed teh je pušilo tobak 98. Na teh je našel te-le zanimivosti: 90 jih je imelo oslABLJENJE čutila; 82 jih je trpelo zaradi rednega glavobola; 49 jih je imelo srčno napako; 89 jih je imelo slab želodec; 80 jih je bolehalo na očeh; več kakor polovica je bila pozabljiva; mnoge je napadala omotica. Pa naj reče kdo, da ni zdravo pušiti tobak! Zlasti je zdravo za mlečnozobe dečke in „gospodke“, kakoršne lahko srečavaš po naših mestih. O higijeni se mnogo govori in piše, v šoli se predava o zdravstvu: toda jedini pomoček je pamet starišev in varihov, dober vzgled odraslih ljudi in paznost mestnih redarjev, kateri naj bi imeli zakonito pravico, prijeti nespametne dečke, ki pušijo.

J. N.

Liturgija ali služba božja s staroslovenskim jezikom v senjski biskupiji. Doslej je bil v združenih biskupijah senjski in modruški v bogoslužju živi hrvaški jezik za one dele sv. maše, kateri se pojejo, a za vse druge dele, kateri se tiho molijo, jezik latinski. Vzrok takemu neprimernemu mešanju hrvaškega jezika z latinskim je bilo ponajveč to, ker je nedostajalo slovenskega misala (mašne knjige). Dragocen dar je poklonil torej sveti oče Leon XIII. slovanskim narodom kot spomin petdesetletnice škofovanja, ko je vsaj nekaterim izmed njih podal staroslovensko mašno knjigo. Bivši senjski škof in sedanji (od dné 8. t. m.) zagrebški nadškof dr. Juraj Posilović je z okrožnico, izdano dné 25. sušca t. l. napravil svečenikom svojim lepo velikonočno veselje, ko je uvêdel imenovano slovensko mašno knjigo v svojih škofijah kot jedino zakonito knjigo za službo božjo v slovenskem jeziku, naj je sv. maša slovesna, ali samo peta, ali tiha. Ko se bo to izvelo, ne bodo mogli več rabiti živega hrvaškega jezika pri sv. maši, tudi ne bodo več mešali latinskega jezika, bodisi s hrvaškim, bodisi s staroslovenskim. Sv. maša mora biti gledé na jezik v prihodnje cela ali slovenska ali latinska. Zato ukazuje biskup, da si mora v prihodnje — kakor do sedaj — vsak mašnik priučiti latinsko mašo, da more maševati v onih škofijah, kjer ni dovoljen privilegij staroslovenskega jezika. Da se pa duhovniki navadijo čitati slovenski misal, poskrbel je biskup, da je pokojni prof. dr. Iv. Broz sestavil, in da sta profesor Radetić v Senju in kanonik Parčić v Rimu izpopolnila „Mali azbukvar“ za pravilno in enakomerno čitanje glagoljice v novih cerkvenih knjigah po hrvaški recenziji. Ta „Azbukvar“ in „Čin mise“ (ordo missae) se je razposlal duhovnikom ob jednem z okrožnico.

Dr. J. L.